

συμπατριώτης καὶ ἐπιστήμων ἐν ἐθνογραφικῇ συγγραμμάτι περὶ τῶν παναρχαίων κατοίκων τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ λαθὼν ὑπ' ὄφιν τὰ εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα ἀναγόμενα ἢ νὰ παραδεχθῇ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ὡς ὀρθὴν καὶ σύμφωνον τῇ ἑαυτοῦ, ἢ τοῦναντίον νὰ ἀνασκευάσῃ αὐτήν.

Μίαν δὲ μόνην διαφορὰν παρατηρῶ μεταξύ αὐτῶν ἥτοι ὅτι ὁ μὲν Eligier ἀπονέμει τὰ μνημεῖα εἰς πολλὰ τῆς Ἀνατολῆς φύλα, τοὺς Φρύγας, τοὺς Λυδοὺς, τοὺς Κᾶρας καὶ τοὺς Λυκίους, πάντες οἰκῆσαντες ἐν ταῖς νήσοις καὶ τοὺς παρακειμέναις παραλίαις τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ κ. Köhler ἀποκλειστικῶς μόνον τοῖς Κασσί. Δεύτερον δὲ ἐν συνειδήσει ὁμολογῶ ὅτι ἡ γνώμη αὕτη, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς μυθολογίας, τῆς ἀντιφατικότητος παραδόσεως καὶ ἐπὶ ἀσθενειῶν ἱστορικῶν εἰκασιῶν, φαίνεται μοι λίαν τολμηρὰ, εἰς τὴν ἐτέραν τῶν ἀκροτήτων ἀνήκουσα, πόρρω τῆς ἀληθείας ἀπέχουσα καὶ ἐπομένως μὴ δυναμένη νὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα καὶ τὸ κύρος ἐπιστημονικῆς ἀξίας, ἀναμειβητέους ἀπαιτούσης ἀποδείξεις.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΑἴΓΥΠΤΟΥ Αἰχμαλωτοῦ

ΕΝ ΑΦΓΑΝΙΑΙ.

Ἡ ἀκούλουθος πραγματεία, ἀνάλυσις ἡμερολογίου ἁγγλοῦ αἰχμαλώτου ἐν Ἀφγανίᾳ, ἐγγράφη τῷ 1843 ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ δημοσιογράφου John Lemoine, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἡ ἀναδημοσίευσίς αὐτῆς δύναται νὰ ἔχῃ πολὺ τὸ διάφορον καὶ σήμερον ἔτι, ὅτε ὁ κόσμος ἔχει τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν χώραν ἐκείνην.

Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο, ὡς ἐν ἀρχῇ λέγει ὁ κ. Λεμοάν, γραφέν ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος, εἶναι περιγραφὴ δεινοπαθημάτων, ὧν ἐπίσης μετέσχεν ὁ ἀρηγούμενος αὐτὰ ἁγγλος αἰχμαλῶτος κ. Fyfe.

Εὐκόλον πάντοτε εἶναι τὸ λέγειν μετὰ τὰ γεγονότα τί ἔδει γενέσθαι πρὸς πρόληψιν αὐτῶν· ἀλλ' ὅπωςδήποτε ἀδύνατον νὰ μὴ ἀποδεχθῶμεν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἤθελον ἀποφύγει τοιοῦτον ὄλεθρον, εἰάν μὴ αὐτοὶ οὗτοι μετ' ἀκατανόητου ἀνικανότητος καὶ τυρλώσεως ἔδωκον εἰς τὸν ὄλεθρον τοῦτον. Καὶ πρῶτον μὲν ἠπατήθησαν νομίσαντες ὅτι ἤθελον δυναμῶς νὰ τηρήσωσι τὴν χώραν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν οὕτως εὐκόλως, ὅπως καὶ κατέλαβον αὐτήν

πειθόμενοι εἰς τὴν εὐνοίαν τῶν κατοίκων. Δεύτερον δὲ ὁ λόρδος Keane, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας ταύτης, εἶπεν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν, ἐν ἂπολαύσῃ τῶν ἐπιδαφιλαιότητων αὐτοῦ τιμῶν ἐπὶ τῇ κτηθείσῃ δόξῃ. Οὗτος ἀπερχόμενος ἐκ Καθούλ ἔλαβε μεθ' αὐτοῦ καὶ μέρος τοῦ στρατοῦ, ἐλαττώσας οὕτω τὸν στρατὸν τῆς κατοχῆς εἰς τὰ ἥμισυ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ, χωρὶς μηδεμίαν νὰ λάβῃ πρόνοιαν ἵνα ἐξασφαλίσῃ διὰ γραμμῆς στρατιωτικῶν φρουρῶν τὴν μετὰ τῆς Ἰνδικῆς συγκοινωνίαν. Ἦτο δὲ προφανέστατον ὅτι ὁ στρατὸς τῆς κατοχῆς ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον ἐμελλε κατ' ἀνάγκην νὰ πορίζηται τὰ ἐφόδια ἐκ τῆς Ἰνδικῆς. Ἀλλ' ἡ ἀπὸ Καθούλ εἰς Φαρεζεπάρ, τὸν πρῶτον ἀγγλικὸν σταθμὸν, ἀπόστασις ἦτο 600 μιλίων, καὶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης εὗρισκοντο τότε Πονζάπ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ροῦγγεν-Σίγγ οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ βασιθῶσι, καὶ αἱ ἀδιάδοχοι πάροδοι, αἵτινες ἐμελλον νὰ γείνωσι τέρπος αὐτοῦ.

Ὅτε ὁ ἁγγλος στρατηγὸς ἦλθε κατὰ ἀπρίλιον τοῦ 1841 νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ, εὗρεν αὐτὸν ἀπομεμονωμένον ἐν μέσῳ χώρας κατ' ἐπιφάνειαν ἡσύχου καὶ ὑποταταγμένης, ἀλλ' ἥτις ἐν μόνον σημεῖον ἀνέμενε πρὸς ἐξέγερσιν. Ἠπατήθη δὲ καὶ οὗτος, ὡς ὁ προκατοχος αὐτοῦ, ἐκ τῆς δολίας ταύτης γαλήνης καὶ ἐγένετο τὸ θῦμα αὐτῆς. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἄνδρες, οἵτινες ὄφειλον νὰ γινώσκωσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ κατακτηθέντος λαοῦ, ὁ σίρ Οὐάλλιακ Μάκ-Νάγτεν (Mac Naghten), ὁ σίρ Ἀλέξανδρος Βουρνέ (Burnes) καὶ ὁ ταγματάρχης Πόττιγκερ (Pottiger), καὶ οἱ τρεῖς γνωστότατοι ἐν Ἀσίᾳ, ἐξηπατήθησαν ἐκ τῆς ὑπόβου ταύτης ἡσυχίας. Ἀφῆκαν τὴν ἀνταρτίαν νὰ σχηματισθῇ καὶ ν' αὐξήσῃ σχεδὸν ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτῶν χωρὶς νὰ ζητήσωσιν ἐν ἀρχῇ τὴν καταστολὴν αὐτῆς· ὅτε δὲ ἡ ἀνταρτία ἐξεβράχθη, ἦτο πλέον ἀρχὰ εἰς καταπύνησιν αὐτῆς. Τὰ πρῶτα τῆς ἀνταρτίας συμπτώματα ἐξεδηλώθησαν παρὰ τοῖς Γελζίς, φυλῇ νομαδικῇ τῆς Ἀφγανίας, τῇ μᾶλλον πολυπληθεῖ καὶ τῇ μᾶλλον ἀδαμάστῳ, ἥτις μετὰ πᾶσαν ἥτταν καταρεύει εἰς τὰ ὄρη μετὰ τῶν ποιμνίων αὐτῆς καὶ ἐκεῖ ἀναμένει ἐν ὑπομονῇ τὴν ἡμέραν τῆς ἀντεκδικήσεως. Θὰ ἴδωμεν δὲ κατὰ τὴν ὁλοθνήσκουσαν τῶν Ἀγγλικῶν τοὺς Γελζίς τούτους δεικνυμένους τοὺς μᾶλλον ἀνηλεεῖς, τοὺς μᾶλλον λυσταλέους καὶ τοὺς πρώτους ἐν τῇ σφαγῇ, μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς τῶν ἀφγανῶν ἀρχηγῶν, οἵτινες μικρὰν ἐπ' αὐτῶν ἐξήσκουν ἐξουσίαν. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνωφελὲς νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ Ἀφγανοὶ διακροῦνται εἰς

πολλὰς φυλάς, ὧν ἡ ἰσχυροτέρα εἶναι ἡ τῶν Δουρονίς, ἣτις καθ'ἑαυτὴν ὑπεδιδρεῖτο εἰς πολλὰς οἰκογενείας, ὧν αἱ σημαντικώτεραι ἦσαν ἡ τῶν Σουδδζίς καὶ τῶν Βαρουκζίς. Ἡ πρώτη τούτων εθεωρεῖτο ὡς νόμιμος τῆς Ἀγγανίης βασιλικὸς κλήδος. Ὁ σάχ Σουδζά, ὃν οἱ Ἀγγλοι ἐγκατέστησαν ἐν τῷ θρόνῳ, ἦτο Σουδζίς. Ὁ δὲ Ἀδστ Μωχαμέτ δι' ἐξεδρόνισαν ἦτο Βαρουκζίς. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μωχαμέτ Ἀκθάρ χάν, ὃ καλούμενος καὶ σιρδάρ, ὁ τῆς ἀνταρσίας ἀρχηγός, εἶχε διπλὴν κατὰ τῶν Ἀγγλων καὶ τοῦ σάχ Σουδζά ἐχθραν. Οὗτος ἀπὸ τῆς ἐκθρόνισεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταφυγὼν εἰς τὰ βόρεια μέρη πρὸς τὸ Τουρκεστάν παρεσκευάζε σιωπηλῶς τὴν τῶν ἡττημένων φυλῶν ἀποστασίαν. Εἰς μάτην ὁ Ἀδστ Μωχαμέτ, κίχμαλωτος τῶν Ἀγγλων, ὑπεχρέωσεν αὐτὸν νὰ ὑποταχθῇ· ἐκεῖνος προτίμησε τὸν βίον προγεγραμμένον.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ὀκτωβρίου ἐγνώσθη ὅτι ὁ Μωχαμέτ Ἀκθάρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χώραν ἐν ᾗ χρόνῳ πολλοὶ ἀρχηγοὶ τῶν Γιλζίς καταλείποντες τὴν Καβούλ καταλαμβάνων προύριον κείμενον εἰς τὴν παράδον τοῦ Κούρδ-Καβούλ, εἰς ἀπόστασιν δέκα περὶπου μιλίων ἀπὸ τῆς πόλεως. Διακοπίσης δὲ οὕτω τῆς μετὰ τῆς Ἰνδικῆς συγκοινωνίας, ὁ στρατηγός Ἐλφινστον ἀπέστειλε τὸν στρατηγὸν Σάλ μετὰ μοίρας στρατοῦ ἵνα ἐλευθερώσῃ τὴν δίοδον καὶ καταλάβῃ τὴν Ζελλαλαβάδ ἐκεῖθεν τῶν ὁρέων. Ἐκ δὲ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἐγνώσθησαν αἱ κίνδυνος, τοὺς ὁποίους διέτρεχεν ὁ στρατός τῆς κατοχῆς· διότι ἡ μόρρα αὕτη ἐμελλε νὰ διέλθῃ παρόδους, ὧν αἱ ἄκραι ὑφούντο κατὰ 500—600 πόδας καὶ αἵτινες εἶχον μῆκος πολλῶν μιλίων.

Ἐν τούτοις καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Καβούλ ὀλίγον πρὸ τῆς φανερᾶς ἀποστασίας, ὁ λαὸς ἐξεδύλωσε τὸ πρὸς τοὺς Ἀγγλους μῖσος αὐτοῦ· ἀξιωματικοὶ ἐξουδρίσθησαν, δύο Εὐρωπαῖοι ἐδολοφονήθησαν, καὶ, πρᾶγμα κακὰδοξον! καθ'ἣν ἡμέραν ἡ μόρρα τοῦ στρατηγοῦ Σάλ εἶχε προσβληθῇ, οἱ ἐπιτιθέμενοι συνέκειντο εἰς ὁπαδῶν τῶν ἐν Καβούλ διαμενόντων ἀγγλικῶν ἀρχηγῶν, οἵτινες ὤφθησαν ἐξερχόμενοι τὴν πρωΐαν καὶ εἰσερχόμενοι εἰς Καβούλ τὴν ἑσπέραν, μαλονότι δὲ ἐμελλον νὰ διέλθωσι τὰς φυλακὰς τῶν Ἀγγλων, οὐδεὶς ἀπεπειράθη οὔτε νὰ συλλάβῃ οὔτε νὰ τιμωρήτῃ αὐτούς.

Οἱ τῆς πρώτης ταύτης ἀνταρσίας δύο πρῶτοι ἀρχηγοὶ ἦσαν ὁ Ἀμινουλάχ χάν, καὶ ὁ Ἀδδουλάχ χάν, ἄνδρες μαρίστην ἔχοντες ἐπιφρόνην. Ὁ πρῶτος τούτων ἦν υἱὸς καμηληλάτου καὶ διὰ τῶν προπόντων αὐτοῦ ἐκτίρατο σημαντικὴν ἐξουσίαν, ἡδύνατο δὲ νὰ στρατολογήσῃ 10,000 ἄνδρας. Παρὶ

τοῦ ἐτέρου ἀρηγοῦνται τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον. Θάλων ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ πρεσβυτέρου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, διέταξε νὰ θάψωσιν αὐτὸν ζῶντα μέχρι τοῦ πώγωνος, εἴτα ἔδετε περὶ τὸν λαιμὸν αὐτοῦ σχαινίον δι' οὗ προσέδεσεν ἵππον ἄγριον· τὸ δὲ ζῶον μαστιγοῦμενον μέχρις αἵματος, περιετρέφετο περὶ τὸν φοθερὸν ἐκεῖνον κύκλον, μέχρις οὗ ἀπέσπασε τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἄνδρες πρὸς οὓς ἐμελλον οἱ Ἀγγλοι νὰ πολεμήσωσιν.

Ἡ γενικὴ ἐξέγερσις ἐξεβράχῃ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἀγγανίης τῇ 2 δεκεμβρίου 1841.

«Τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ταύτης (λέγει ὁ κ. Εὐρε) ἐλάβομεν ἐκ τῆς πόλεως τὴν τρομακτικὴν εἰδήσιν ὅτι ὁ λαὸς ἐξηγέρθη, ἐκλείπεν ἅπαντα τὰ ἐργατήρια καὶ ὅτι ἐλθόντες προσέβαλον τὰς οἰκίας· τῶν ἐν Καβούλ διαμενόντων ἀγγλικῶν ἀξιωματικῶν».

Μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τούτων ἦσαν ὁ Ἀλέξανδρος Βουρνέ. Ὁ Μάκ-Νάγτεν καὶ ὁ στρατηγός Ἐλφινστον ἔμεναν εἰς τὸ ἐκτὸς τῆς πόλεως στρατόπεδον, ὃ δὲ ταγματάρχης Πόττιγγερ εὕρισκετο ἐν Κοχιστάν καὶ ὁ σάχ Σουδζά εἰς Βαλᾶ-Χισάρ, τὴν ἀκρόπολιν τῆς Καβούλ. Ὁ ἀπεσταλμένος, ὡς συνήθος ἐκάλουν τὸν Μάκ-Νάγτεν, ἔλαβε τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης γραμμάτιον παρὰ τοῦ Βουρνέ, ἀγγέλλοντος ὅτι ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτει μεγάλη ταραχὴ, ἀλλ' ὅτι ἤλπιζε νὰ καταπείλῃ αὐτήν. Οὗτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ ἀτυχοῦς Βουρνέ. Μετὰ μίαν ὥραν ἤλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Φαίνεται ὅτι ὑπὲρ πᾶν μέτρον πιστεύσας εἰς τὰς διαθέσεις τοῦ λαοῦ ἀπέφριψε πᾶσαν δοθεῖσαν αὐτῷ συμβουλήν καὶ ἠρνήθη νὰ καταρύγῃ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτε δὲ ἡ οἰκία αὐτοῦ προσεβλήθη, ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ πυροβολήσῃ, καὶ ἀναθὰς ἐπὶ δώματός τινος ἠθέλησε νὰ δημηγορήσῃ πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους, ἀλλὰ ἐν ὅλῃν τὴν γενναίαν ἀντίστασιν τῶν ἰνδῶν στρατιωτῶν, πάντων περὶ αὐτὸν φανευθέντων, ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐξεβιάσθη, ἐκεῖνος ἐτράγη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ εὐρεθέντες ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παῖδες ἀππλάγχυνος κατεμαλίσθησαν. Ὁ βασιλεὺς σάχ Σουδζά, ὅστις ἦτο ἐν τῇ ἀκρόπολει, ἐπειμειν εἷνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετὰ συντάγματος στρατιωτῶν εἰς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ἀλλ' οὗτος ἀποκρουσθεὶς ἠναγκάσθη νὰ ἐκκινήθῃ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Τότε δὲ μόνον οἱ Ἀγγλοι κατενόησαν τὸ μέγα λάθος, ὅπερ διαπράξαντο, μὴ καταλαβόντες τὰς ἐπικαίρους θέσεις. Αἰσθῆναι, ἀντὶ νὰ ὀχυρωθῶσιν ἐν τῷ Βαλᾶ-Χισάρ, ὅπερ εἰδίσποζε τῆς πόλεως, διετικόπισαν τὰς δυνάμεις καὶ

ἔδρυσαν ἅς ἀποθήκας αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ στρατόπεδον, μέγας ἔχον γραμμάς, ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον πρὸς ἄμυναν, ὥστε ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἀνταρτίας αἱ συγκοινωνίαι διεκόπησαν μεταξὺ τοῦ στρατοπέδου, ἐν ᾧ ἔμενον ὁ ἀπεσταλμένος, τῆς ἀκροπόλεως, ὅπου εὕρισκετο ὁ βασιλεὺς, καὶ τῶν ἀποθηκῶν, ἐν αἷς εὕρισκοντο αἱ προμήθειαι. Οὕτως οἱ Ἀγγλοὶ εὐρέθησαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν πείναν.

Ὁ στρατηγὸς Ἑλφιντῶν ἐφαίνετο καταληρθεὶς ὑπὸ τινος σκοτοδίνης, ἡ δὲ φυσικὴ ἀδυναμία τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ κῆρυγται εἰς μᾶλλον ὑπὸ τῶν τροφῶν φυσικῶν παθήσεων. Καὶ οἱ μὲν συμπόλῃται αὐτοῦ ἐνεδόθησαν τὴν μνήμην του, πετόντος ἐντίμως, ἂν μὴ ἐνδόξως, ἐν τῷ μέσῳ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπιτρέπεται νὰ εἰπώμεν ὅτι, ἂν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας οἱ πολιορκούμενοι ἀνέπτυσσον δραστηριότητα καὶ ἀποφασιτικότητα, ἤθελον ἔχει εἰσέτι ἐλπίδα σωτηρίας. Πρῶτον λάθος αὐτῶν, τὸ μέγιστον ἴσως, ὑπῆρξεν ὅτι κατέλιπον σχεδὸν ἅνεν ἀντιτάσεως τὰς ἐχούσας· τὰ ἐφόδια αὐτῶν ἀποθήκας, ἐνῷ συγχρόνως πάντα τὰ εἰς τὰ διάφορα φρούρια ἐσκηνομένα ἀποσπάσματα, διεσκορπισμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπεχώρουν πρὸς τὸ στρατόπεδον. Ὁ ταγματάρχης Πόττιγγερ ἀναγκασθεὶς ν' ἀρῇ τὸ Κοχιστάν μετὰ δυσκολίας διήνοιξε τὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ γενικοῦ στρατηγείου. Ὁ συνεκνωθεὶς στρατὸς εἶχε δύο ἡμερῶν μόνον τροφάς. Ὁ στρατηγὸς Ἑλφιντῶν, κληνῆρης ἐκ ποδάρκας, συμπατέχε τῆς ἀρχηγίας τοῦ στρατοῦ μετὰ τοῦ μαιράρχου Σέλτων, ὅστις ἀπειπισθεὶς ὅτι θὰ δυνήθῃ καθ' ἅπαντα τὸν χειμῶνα νὰ τηρήσῃ τὰς θέσεις αὐτοῦ, ἀπεράνθη ὑπὲρ ἁμέσου εἰς Ζελλαλαβὰδ ἀποχωρήσεως. Τῆς ἐναντίας γνώμης ἦτο ὁ Μάκ-Νάγτεν, ἀλλ' ἡ ὑποχώρησις εἶχεν ἤδη προταθῇ καὶ διαδοθῇ καὶ ἡ ἀπειθαρχήσας κατέλαβε τοὺς στρατιώτας.

Τῇ 29 νοεμβρίου ἀρίκετο εἰς Καθούλ ὁ Μωχαμέτ Ἀκθάρ, καὶ τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπιθεξίου τούτου ἀρχηγοῦ ἡ ἀνταρτία διοργανώθη κατὰ τρόπον τακτικώτερον καὶ ἐπιρροιώτερον.

Οἱ πολιορκούμενοι δὲν ἠδύναντο νὰ λάθωσιν ἐξ Ἰνδικῆς ἐπικουρίας πρὸ τοῦ ἔαρος, ἤδη δ' ἡπειλοῦντο ὑπὸ τῆς πείνης· διότι αἱ ὀλίγαι τροφαὶ, τὰς ὁποίας ἔρπαζον κατὰ τὰς ἐξόδους, μόνον ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπέρχουν. Καὶ προτάθη μὲν ἐν τῷ συμβουλίῳ τὸ σχέδιον νὰ διανύσωσιν ὁδὸν εἰς Βαλᾶ-Χισάρ, εἰς ἀπόστασιν δύο μιλίων, ὅπου ἠδύναντο νὰ διαμείνωσιν καθ' ἅπαντα τὸν χειμῶνα. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν κινδύνων

τῆς διόδου θὰ ἠναγκάζοντο νὰ ἐγκαταλίπωσι τὸ πυροβολικόν, ἴσως δὲ καὶ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας. Ἡ πρότασις ἀπερρίφθη· ἡ δὲ τῆς ὑπειθαγωγῆσεως εἰς τὴν Ζελλαλαβὰδ καταπαλειεῖτο πάντοτε ὑπὸ τοῦ Μάκ-Νάγτεν ὡς ἀτιμωτικὴ διὰ τὰ ἀγγλικά ὄπλα. Ἐν τούτοις ἡ ἀπίθεια ἐξηπλάτυτο ἐν τῷ στρατοπέδῳ, οἱ δὲ στρατιῶται, μάρτυρες τῶν διαταγῶν καὶ τῆς διχοφροσύνης τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν, ἀπώλεταν πᾶν θάρρος.

Κατὰ τὴν 26 νοεμβρίου εἰς τῶν ἀρχηγῶν ἀρχηγῶν ἐποίησεν εἰς τὸν ἄγγλον ἀπεσταλμένον τὰς πρώτας προτάσεις περὶ διαπραγματεύσεως. Οὗτος δὲ συσκερθεὶς μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Ἑλφιντῶν ἀπεδέξατο τὴν πρότασιν ταύτην καὶ τὴν ἐπαύριον δύο ἀντιπροσωποὶ τῶν συνελθόντων ἀρχηγῶν ἔλαβον συνέντευξιν μετὰ τοῦ Μάκ-Νάγτεν. Καὶ ἀγνοοῦνται μὲν τὰ ἐν τῇ συνεντεύξει γινόμενα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ Ἀρχανοὶ προέτειναν ὅρους ἡπαρδεύτους, διότι ἀπῆλθον λέγοντες· «Θὰ ἐπανίδωμεν μετὰ μικρὸν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης ἀλλήλους» — «Κατὰ πάντας τοὺς τρόπους, ἀπήντησεν ὁ ἀπεσταλμένος, θὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλους κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως».

Τῇ 7 δεκεμβρίου εἶδον μετὰ φρίκης ὅτι αἱ τροφαὶ ἐξέλιπον καὶ ὅτι διὰ μίαν μόνον ἡμέραν ὑπῆρχον. Καὶ ἐπέτυχεν μὲν ἀποσπασμὰ τι, ἀποσταλὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν νὰ κοιήσῃ τροφὰς τινάς, ἀλλ' ὁ Μάκ-Νάγτεν ἤρξατο ἤδη ἀπειθαρχοῦμενος, καὶ ἐνῷ διεφύλαττεν ἐν τάξει τὴν μετὰ τῆς ἀκροπόλεως συγκοινωνίαν, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν στρατηγὸν Ἑλφιντῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἡρώτα ἂν κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ ἔχουσιν ἄλλον τρόπον σωτηρίας, ἢ νὰ παραδοθῶσιν ὑπὸ ὅρους ὅσον τὸ δυνατόν εἰναικωτέρους. Ὁ στρατηγὸς ἀπήντησεν ὅτι νομίζει πρίπον νὰ μὴ ἀναβάλῃ τὴν διαπραγματεύσιν. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτοῦ αὕτη προσυπεγράφη ὑπὸ τριῶν ἄνωματικῶν. Τῇ 11 δεκεμβρίου ὁ Μάκ-Νάγτεν ἐξῆλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τριῶν λοχαγῶν καὶ ἔλαβε συνέντευξιν ἐν ὑπαίθρῳ μετὰ τῶν κυριωτέρων ἀρχηγῶν τῶν φυλῶν. Ἐν αὐτῇ ὁμίλῃσε διὰ μακρῶν ὑπερνήσας τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ τὴν φιλίαν, ἣτις συνέδεον ἄλλοτε τοὺς Ἀρχανούς μετὰ τῶν Ἀγγλῶν. Ἡ ἰνδικὴ κυβέρνησις καθιστῶσα ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν προγόνων αὐτῶν ἡγεμόνα, οὗ ὁ λαὸς ἠγάπησε πάντοτε ἐν μόνον ἠθίλῃσε διὰ τοῦτον, τὴν εὐδαιμονίαν τῶν Ἀρχανῶν· ἀλλ' ἀπὸ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἔθνους ἠτλαῖαν, ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις οὐδόπως ἐπιάπει νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτὰ καὶ ἦτο ἱστοίχη νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις.

Ὁ Μωχαμέτ Ἀκθάρ καὶ ὁ Ὀσμὰν χάν, οἱ δύο

κυριώτεροι ἀρχηγοί, συνήνεταν, καὶ τότε ὁ Μάκ Νάγτεν ἐζήτησε τὴν ἄδειαν ν' ἀναγνώσῃ ἐγγράφον, περιέχον τὸ σχέδιον συνθήκης. Οἱ γενικοὶ ὅροι ἦσαν ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐκκενώσωσι τὴν Ἀφγανίαν, συμπεριλαμβανομένου τοῦ Καβούλ, Κανδχαχάρ, Γιζνί, Ζελλαλαβάδ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ὀχυρῶν θέσεων· ὅτι ὅχι μόνον ἐν ἀσφαλείᾳ θὰ ἐπέστρεφον εἰς τὴν Ἰνδικήν, ἀλλὰ καὶ περιπλέον θὰ ἐχορηγοῦντο αὐτοῖς καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ζωοτροφίαι· ὅτι δ' ἐμέρης Δάττ-Μωχαμέτ, πατὴρ τοῦ Μωχαμέτ-Ἀκθάρ, ἡ οἰκογενεῖα αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἀρχανοὶ αἰχμαλῶτοι θ' ἀπελευθεροῦντο· ὅτι ὁ σάχ Σουδζᾶ μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ θὰ ἦτο ἐλεύθερος νὰ μείνῃ ἐν Καβούλ ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἰνδικήν μετὰ τῶν Ἀγγλων καὶ ὅτι ἡ ἀφγανικὴ κυβέρνησις θὰ ἐχορήγῃ εἰς αὐτὸν ἐτήσιαν σύνταξιν· ὅτι ἀμνηστία θὰ ἐχορηγεῖτο εἰς πάντας τοὺς θάλασσας, ὅσοι ἔλαβον τὸ μέρος τῶν Ἀγγλων· ὅτι ἅπαντες οἱ αἰχμαλῶτοι θ' ἀπελύοντο· ὅτι ποτὲ αἱ ἀγγλικαὶ δυνάμεις δὲν θὰ εἰσέρχοντο εἰς Ἀφγανίαν, ἐκτὸς ἂν προσκαλοῦντο ὑπὸ τῆς ἀφγανικῆς κυβερνήσεως, πρὸς ἣν τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος θὰ καθίστα σχέσεις διαρκοῦς φιλίας.

Τοὺς ὅρους τούτους ἀπεδέξαντο ἅπαντες οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀφγανῶν ἐκτὸς τοῦ Μωχαμέτ Ἀκθάρ, ὅστις ἤναντιοῦτο εἰς τὸν ὅρον τῆς ἀμνηστίας καὶ ἤρνετο νὰ χορηγηθῶσιν εἰς τοὺς Ἀγγλους τροφαί, πρὶν ἢ οὗτοι ἐκκενώσωσι τὸ στρατόπεδον. Ἀλλ' εὐρέθη μειοψηφῶν ἐν τῷ συμβουλίῳ, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ ἀποδέξαν-μενοι τοὺς προταθέντας ὅρους, ἔλαβον ὡς ἑμῆρον τὸν λοχαγὸν Τρεβώρ. Κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἦσαν τὰ μάλα ἀνήσυχτοι περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Μάκ-Νάγτεν, διότι οὗτος εἶχε μεθ' αὐτοῦ ἀθροιστάτην φρουράν, πολυάριθμα δὲ σώματα ἐφαίνοντο διεσπαρμένα κατὰ τὴν πεδιάδα, δυσκόλως ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν ἀναχαιτιζόμενα. Ἀλλ' ἡ ὥρα δὲν εἶχεν εἰσέτι σημάνει.

(Ἀκολουθεῖ).

Περ' ἑργὸν ἀπόφασιν ἐξεδέτο κατ' αὐτὰς ἡ δημο-
τικὴ ἀρχὴ τῆς Πράγας, πρωτεύουστος τῆς Βοημίας·
«Θεωροῦντας, λέγει τὸ ἐν λόγῳ θέσπισμα, ὅτι τὰ
μακρὰ φορέματα ἐγείρουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς κόνιν ἐπι-
θλαβὴν εἰς τὴν ὑγίαν, ἀπαγορεύεται τὴν ἐνδημα-
σίαν ταύτην ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς». Ἡ δημοτικὴ
τῆς Πράγας ἀρχὴ ἐπέμειναν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς
μὴ ὅλας τὰς διαμαρτυρήσεις τῶν κυριῶν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

Ἡ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΥΠΤΩΧΕΙΑΣ.

Πρὸ τινος χρόνου συνδιελεγόμεθα μετὰ σε-
βαστοῦ ἡμῖν φίλου περὶ τῶν ἐκάστοτε ὑπὸ
τῶν πρ' ἡμῖν λογίων τῷ λαῷ, καὶ δι' ἰδιαι-
τέρων βιβλίων καὶ διὰ τῶν περιοδικῶν προσα-
γομένων παντοειδῶν ἀναγνώσμάτων. Ἡ συν-
διάλεξις, περιστρεφόμενη κατ' ἀρχάς περὶ τὸ
ἠθικὸν ποιὸν καὶ περὶ τὴν σοφίαν πολλῶν ἐπι-
χειρούντων ἐργάζεσθαι ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς
διαπλάσεως τῶν ὁμογενῶν, δὲν ἐβράδυνε νὰ
καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν τῶν ἀναγνωστῶν
προθυμίαν καὶ τὴν πρὸς τὰ σπουδαῖα ἀγάπην
τινῶν ἐξ αὐτῶν, θελόντων τοιαῦτα ἀναγνώ-
σματα, ὅποια πικρὴς μόνον φρένας δύναν-
ται νὰ τέρπωσι. Τότε ὁ σεβαστὸς μοι φίλος,
καταλλήλῳ συμπεράσματι τὴν συνδιάλεξιν
ἀποπερατῶν, εἶπέ μοι ὅτι διὰ τοὺς σημερι-
νοὺς μας καλὸν θὰ ἦτο ἂν ἐδημοσιεύετο
(διὰ τῆς Σαββατιαίας, λόγου χάριν) τὸ ὑπὸ
Ἑράσμου Μωρίας ἐγκώμιον. Ἡ γνώμη
αὕτη ἔδοξεν ἡμῖν οὐχ ἥκιστα ὀρθή καὶ ἀπὸ
τότε πολλὰ εἰζήτησαμεν, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὖ-
ρομεν τὸ τοῖς γινώσκουσι γνωστὸν τοῦτο ἔρ-
γον, ἕως οὔ, κατὰ συγκυρίαν, ἐνετύχομεν ἐτέρῳ
τινὶ ἐγκωμίῳ, τῷ τῆς Οἰκονομίας. Τὸ σύγ-
γραμμα τοῦτο ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Γάλλου M.
L. Mezières, συγγραφέως ἐτέρου βιβλίου, φέ-
ροντος τὴν ἐπιγραφὴν *Δύναμις τοῦ κοινοβου-
λευτικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ δημοσίᾳ εὐημε-
ρίᾳ* καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὰς *Sociétés de Pré-
voyance*. Διελθόντες τὸν πρόλογον καὶ τὰ
εἰκοσιν αὐτοῦ κεφάλαια, ἐσκέφθημεν ὅτι τὸ
συστηματικὴς πολυμαθείας καὶ μεγάλης πεί-
ρας προϊόν τοῦτο δὲν θέλει εἶναι περιττὸν
ἀνάγνωσμα ἐκείναις τῶν ἀναγνωστῶν τῆς
Σαββατιαίας, οἵτινες, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀρύων-
ται βεβαίως καὶ ἐμπέδους γνώσεις, εἰσέτι δὲν
κατεδικάσθησαν ν' ἀκούσωσι, πρὸ τοῦ τῆς Οἰ-
κονομίας, τὸ τῆς Μωρίας Ἑγκώμιον. Ὅθεν
ἀναλαμβάνοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀριθμοῦ